

УДК 316.61:057.875(477)

І. О. Парубчак, доктор наук з державного управління, завідувач кафедри публічного управління та адміністрування Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій ім. С. З. Гжицького
В. І. Ярошович, аспірант Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій ім. С. З. Гжицького

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СОЦІАЛІЗАЦІЇ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ: СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИЙ АСПЕКТ

Досліджено політичні аспекти соціалізації молоді в Україні як важливої умови функціонування громадянського суспільства. З'ясовано ступінь впливу соціально-економічного становища студентської молоді на соціалізаційні процеси в даному середовищі. Проаналізовано соціально-політичні чинники державного регулювання соціалізації молоді в Україні. Обґрунтовано актуальність розв'язання комплексної проблеми щодо соціалізації студентської молоді в сучасних умовах українського суспільства.

Ключові слова: *студентська молодь; державне регулювання; соціалізація; органи державної влади; політичні аспекти; суспільство; соціально-економічні умови; державна молодіжна політика.*

Student youth is characterized by the place it occupies in the social structure of society, the peculiarities of social formation, its purpose. It is the student youth who acts as a leader in demographic and socio-economic progress, a factor in transformations that are adequate to the needs and challenges of time. During the years of Ukraine's independence, youth have changed qualitatively and today young people have become more independent and self conscious. They rely on their own forces, who are more able to express their thoughts, the younger generation is more active than the other age groups of society. Student youth is considered to be the most mobile and vibrant part of society, and every young person needs to make many responsible decisions.

Student youth is a concentration of society's problems and is at the stage of changing ideological, moral orientations. Youth autonomy and initiative, aspiration for independent participation in the life of society and the state, lead to the creation of student social movements, organizations, associations. They act as a medium of communication and interaction, with their own rules and regulations, rights and freedoms and responsibilities. In civil society students' youth are socialized, they enter into new ones for social realities, become acquainted with existing traditions.

Socialization is a kind of entry of a young person into the social sphere, involving it in the system of orientation, formed in society. The inclusion of a young person in the system of public relations through the development of its activity contributes to the effective functioning of society. Socialization is aimed at recreating the civil ideals of society, relations, as well as the specific qualities of carriers of these relations. This process shows the generalization of the achievements of socialization and consists of the assimilation and perception of social experience, the ability to defend their views, the realization of knowledge and belief in direct action.

© **І. О. Парубчак, В. І. Ярошович, 2017**

Consciousness of student youth, relevant knowledge and views are important components of socialization, but do not exhaust its content. The socialization of student youth is directed not only at understanding, learning experience, but also in the ability of young people to consciously and effectively participate in public life. At the same time, the structure oriented towards the results of socialization does not give a clear answer to the question of the content and mechanisms for its implementation. The process of interaction of a young person and society, including it in adult life is characterized by complexity and contradiction.

Socialization is a complex process of becoming a young citizen in a society characterized by a certain sequence: the assimilation and perception of social experience; transformation of knowledge about society into internal convictions; developing the ability to protect their views and interests; acquiring the necessary skills of social activity. Socialization of youth, in modern Ukrainian realities, is carried out through conscious interaction with other participants, drawing on the assimilation of knowledge in the period of initial socialization.

Civic consciousness of the socialization of student youth is characterized by rapid assimilation of the basic ideas, systems of ideals, values, norms, traditions and motives of future social activity. It is characterized by the formation of beliefs, interests and needs that determine the behavior of the young person in society. The main purpose of this process is to transfer the culture from generation to generation, socialization can take the form of an outright or latent transfer of experience. It is frank if it contains a direct transfer of information, feelings or values.

Key words: student youth; state regulation; socialization; state authorities; political aspects; society; socio-economic conditions; state youth policy.

Постановка проблеми. Молодь – та група суспільства, яка визначає зміст і характер майбутнього саме тому, що через свій об'єктивний стан концентрує в собі перспективні тенденції розвитку. Саме в юності вибір життєвого шляху і визначення свого місця у світі виноситься на перший план. Кожне молоде покоління, вступаючи в самостійне життя, отримує цінності, якими в даний момент живе суспільство і поступово засвоює їх, потім він бере їх за основу, формулює і реалізує свою життєву програму. Молоде покоління мало чим відрізняється одне від одного, але свідомість молоді здатна сприймати тільки те нове, що збігається зі специфікою світогляду молодої людини, яка орієнтована виключно на майбутнє.

Власний досвід сучасної молоді нерідко відстає від рівня її знань – ніякі знання не зможуть замінити пережиті особисто хвилювання, почуття і думки [1]. Розглядаючи проблему соціалізації студентської молоді, потрібно проаналізувати громадянську участь молоді в трансформаційних суспільствах. Активна життєва позиція молоді передбачає наявність переконань, ідеалів, для досягнення яких у людини формується воля і громадянська зрілість. Цей процес у нашій країні ще не набув чіткості й послідовності, молоді люди в умовах трансформації суспільства важко орієнтуються в калейдоскопі економічних, соціальних та політичних подій.

Дослідження проблеми, пов'язаної із соціально-політичними цінностями, досить актуальні, тому що вони дуже впливають на політичний процес, виступають інтегративною основою для великих і малих соціальних груп, націй. Сучасні періоди різких революційних перетворень супроводжуються суттєвими змінами в масовій свідомості молоді, заміною одних цінностей на інші. Нині вже не викликає сумнівів те, що радикальні зміни в економіці, політиці, системі державного управління потребують ціннісного обґрунтування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Соціалізація молоді є складним і багаторівневим процесом, вона, відповідно, відбувається під впливом низки внутрішньополітичних і зовнішньополітичних чинників. У науковій літературі бракує досліджень щодо виявлення та вивчення чинників процесу соціалізації. Більшість учених, розглядаючи фактори процесу входження молодої людини у суспільне життя, ототожнює їх з агентами або розглядає поряд із ними, описує різні моделі даного процесу та їх вплив [2]. Чіткої класифікації чинників соціалізації студентської молоді майже немає, наявні лише певні елементи таких досліджень.

Аналіз соціалізації студентської молоді ґрунтується на визначенні суспільних факторів становлення типових форм поведінки і свідомості молодих громадян. За відносно короткий проміжок часу молода людина фізично і соціально дорослішає, в цей час відбуваються головні події в її житті: отримання освіти, вибір професії, початок трудової діяльності, створення сім'ї. За невеликий проміжок часу людина декілька разів змінює свій соціально-демографічний статус, саме в молодому віці досить швидко відбувається переоцінка політичних і соціальних орієнтирів.

У доробках Ю. Хабермаса і Ж.-П. Сартра, в працях С. Коена досліджується світоглядна диференціація молодіжної свідомості. Дана інформація має для нас особливе значення, оскільки саме тоді був сформований специфічний науковий підхід до вивчення молоді як особливої соціально-демографічної групи. Актуальність питання щодо позиції молоді до сучасного українського суспільства обумовлена якісними змінами, які відбулися в нашій державі та її політичній системі [3]. Фактичне зміщення кордонів і характеру геополітичного простору суттєво змінило усвідомлення індивідом свого місця і становища в соціумі.

Мета статті – з'ясувати соціально-політичні аспекти у державному регулюванні процесів соціалізації студентської молоді в Україні.

Для цього потрібно виконати низку завдань.

1. Дослідити політичні аспекти соціалізації молоді в Україні як важливої умови функціонування громадянського суспільства.

2. З'ясувати ступінь впливу соціально-економічного становища студентської молоді на соціалізаційні процеси в даному середовищі.

3. Проаналізувати соціально-політичні чинники державного регулювання соціалізації молоді в Україні на даному етапі.

4. Обґрунтувати актуальність розв'язання комплексної проблеми соціалізації студентської молоді в умовах українського суспільства.

Виклад основного матеріалу. У соціальному аспекті молода людина значною мірою детермінована економічними, духовними, національними відносинами і зв'язками між ними. Сучасне молоде покоління в кожному суспільстві є шансом для майбутнього розвитку, тому за своїми соціально-політичними орієнтаціями його можна охарактеризувати як динамічне. Важливим рушієм розвитку кожної держави є її соціально-демографічна політика і практична діяльність щодо молодого покоління. Молодь завжди становила значну соціально-демографічну групу населення держави, яка є можливим носієм нових ідей.

Українське суспільство має розглядати молодь не тільки як суб'єкт нової історії, але як такий дієвий чинник, який здатний змінити життя в усіх його сферах [4]. У молодості кожній людині потрібно приймати багато відповідальних рішень щодо самовизначення особистості. Молодь як соціальна група є зосередженням найбільш гострих проблем нашого суспільства і знаходиться на етапі зміни ідейних та моральних орієнтирів, вона надто складно й досить повільно визначає свої позиції як у соціальній, так і в інших сферах нашого життя. Властиві молоді протиріччя насамперед виявляються в оточенні, у прагненнях та вчинках.

Суперечності між потребами людей, що постійно зростають, і нерівністю можливостей їх задоволення щодо молоді набувають особливо гострого характеру через підвищений енергетичний потенціал молоді. При цьому соціальна зрілість і життєвий досвід не недостатні для отримання бажаного результату. Очевидно, що головним інститутом політики у нашому суспільстві є держава, яка нині переживає найсильніші деструктивні і деформаційні процеси. Функції держави полягають в упорядкуванні, організації діяльності, поведінки і свідомості людей у кожній сфері соціального буття; із усіх груп, схильних до інституціонального впливу, можна виділити молодь.

Зміна етнокультурного середовища та орієнтація на інтеграцію з Європою формують нову систему координат і нові критерії ставлення до політичних інститутів українського суспільства. З піднесенням самосвідомості та відродженням національної культури формується

інститут громадянства і єдиної української ментальності, що призводить до непослідовності дій, деякої схематичності. В умовах соціально-економічної кризи суспільства молодь досить суперечливо ставиться до досвіду попередніх поколінь і накопичених ними цінностей і норм.

Якщо з будь-яких причин інституціонального впливу на молодь немає в такій суттєвій сфері соціального буття, як державна політика, то його виконують інші соціальні організації. Державне регулювання соціалізації молоді є одним із найважливіших способів реалізації важелів управління суспільством [5]. Кожен з найбільш великих інститутів, таких як держава та її владні структури, інші соціально-політичні структури, намагаються максимально реалізувати можливості молоді на свою користь. Розгляду та вивченню підлягають соціальні інститути й суб'єкти держави, які так чи інакше впливають на організовані сукупності молодих людей.

Молодь із властивими їй сподіваннями, вірить у те, що діюча влада поступливо готова відійти в інший бік і звільнити їй місце, а також нерідко претендує на свою власну думку у сфері державної політики, не володіючи навіть найменшими теоретичними знаннями. Головною проблемою політичної свідомості сучасної молоді є домінування соціально-політичних інститутів. Саме з цим пов'язані зміни таких важливих показників політичної свідомості молоді, як політична активність, довіра до політичних інститутів і орієнтація на персоналії.

Соціально-політична позиція студентства – це питання, породжене змінами, які відбуваються в українському суспільстві; в умовах існування ідеологічно одномірного суспільства, його просто не могло бути [6]. Особлива актуальність даної проблеми визначається вирішальною роллю саме молодого покоління у формуванні соціально-політичних устоїв майбутнього суспільства. Свідомість молоді за будь-яких умов не може бути самодостатньою під час вирішення певної ситуації, тому вона викликає віддзеркалення почуттів та емоцій суто політичного характеру. Значно впливають на процеси соціалізації студентської молоді соціокультурні, соціально-психологічні та економічні фактори.

Трансформація українського суспільства багато в чому залежить від здатності молодіжних прошарків населення сприймати ідеї реформ як свої особисті, відтворювати їх у своїй власній культурі. В Україні утверджується політичний плюралізм у створенні нових студентських молодіжних організацій. Існують вагомні суперечності між декларованою побудовою правової соціальної держави й соціальною незахищеністю молоді. Чітко спостерігаються зменшення народжуваності, зростання кількості розлучень, збільшуються показники сирітства і дитячих захворювань, смертності. Рівень молодіжної злочинності та наркоманії зростає набагато швидше, ніж серед дорослих.

Соціальна незахищеність більшості молодих людей свідчить про нездатність державних органів влади забезпечити дотримання прав, свобод і обов'язків молодих громадян. Криза влади в Україні не усвідомлена молодим поколінням, і не завершилося поки що формування молодіжної ідеології. В умовах демократичних перетворень погляди на ті процеси, що відбуваються в українському суспільстві, суттєво відрізняються [7, 23]. Найбільш розповсюдженим серед студентської молоді є уявлення про суспільну і політичну дійсність в цілому як про хаос, швидкі зміни, які ведуть до втрати стабільності, до зростання невизначеності та невпевненості.

Головну відповідальність за негативні процеси в соціально-економічній сфері мають нести органи державної влади. Ті зміни, які відбуваються в українському суспільстві, сприймаються як прогресивний процес, як необхідна умова переходу до демократичного суспільства. Для такого напрямку важливі гуманістичні та соціальні пріоритети розвитку, цінності демократичного суспільства. Система цінностей, що формує основу світогляду студентської молоді, може виступати як фактор, що прискорює розвиток суспільства, і бар'єр на шляху такого розвитку.

Вирішальний вплив на соціально-політичні погляди молоді мають засоби масової інформації, особливо Інтернет; щоправда, молоді люди часто стають жертвами маніпуляції їх свідомості [8, 12]. Сучасна студентська молодь буде своє життя залежно від того, як грамотно вона зуміє підійти до розв'язання політичних, економічних і соціальних проблем за умови суттєвого розширення можливості для практичної реалізації її прав. Соціалізація студентської молоді

формується під відчутним впливом таких факторів, як становлення нових національно-державних утворень і активної орієнтації молодих людей на загальнолюдські цінності.

Інституційні відмінності між суспільними нормами й цінностями полягають в тому, що вони є критеріями орієнтації у суспільствах. Такі суспільні ідеали, як свобода особистості, конституціоналізм, правова держава, справедливий розподіл влади, громадянське суспільство, до яких держава йшла протягом тривалого часу, нині зафіксовані в легітимних нормах, які регулюють поведінку молодих громадян у демократичному суспільстві. Державне регулювання суспільних відносин за допомогою громадянських норм означає встановлення визначених оптимальних з позиції суспільства меж поведінки її учасників.

Трансформація суспільства супроводжується емоційним та соціально-психологічним стресом, докорінною переоцінкою цінностей, що становлять основу свідомості студентської молоді. У стабільному суспільстві молода людина, навіть якщо вона не погоджується з деякими нормами, знає, що в разі їх порушення вона буде засуджена з боку громадськості. Процеси, що мають місце у нашому суспільстві, спричинили розшарування суспільства на тих, хто швидко починає жити і думати по-новому, і тих, хто повільно включається у цей процес [9, 45]. Помічається соціальний песимізм молоді, невпевненість у майбутньому, моральний вакуум.

Переважає більшість молодих людей несвідомо набуває якостей громадянина, який так чи інакше відчуває залежність свого повсякденного життя від суспільно-політичних подій, розвитку економічних реформ і розуміє перспективний зв'язок власного майбутнього з майбутнім держави. Сама собою перебудова суспільної свідомості – це досить складний і суперечливий процес [10, 32]. Одним з його аспектів є перебудова особистої свідомості, яка полягає в переосмисленні уявлень, понять, ідей, орієнтацій, що склались у буденній свідомості.

В умовах переходу українського суспільства до демократичної розбудови суверенної державності в суспільстві відбувається переосмислення громадянських цінностей, яке супроводжується загостренням протистояння та боротьби між прихильниками тих цінностей, що сформувалися в минулому, і тими, що зароджуються нині. Вважається, що чим вищою є значущість у суспільній свідомості демократичних цінностей і свобод, тим вищим має бути рівень громадянської активності й ефективнішим характер взаємодії громадян із органами державної влади.

Соціалізація студентської молоді має особистісно-орієнтований характер, характеризується тими факторами, які в даний момент вважаються визначальними. Цей процес передбачає не лише засвоєння студентською молоддю певних знань і вмінь, але й оволодіння комплексною процедурою щодо їх застосування для розв'язання конкретних проблем, та забезпечує формування громадянської свідомості. Соціалізація студентської молоді є рухомою в середовищі, розширяє можливості та багатоманітність форм участі студентства, впливає на саморозвиток й самореалізацію молоді.

На сучасному етапі соціалізація студентської молоді характеризується динамізмом. У молодіжному середовищі генерується новий адекватний рівень культури, де особистість розглядається як активний суб'єкт громадського життя. Молодь має більш високий ступінь інформованості, компетентності, свідомості, активності, навичок і вмінь [11]. Суспільство дає молодим людям можливість самим визначати свій шлях, розв'язувати свої проблеми. Але виявляється, що студентська молодь досить часто не готова до такого вибору, і для неї цей шлях видається занадто складним. Тому від того, яким чином і наскільки успішно проходить розвиток громадянського суспільства, залежить ступінь соціалізації кожного молодого громадянина.

Нині соціалізація молоді відбувається найбільш інтенсивно тому, що знімаються багато обмежень і заборон, створюються умови для демократичного вияву громадянської позиції. З початком демократизації українського суспільства та змін у державній політиці суттєво змінився механізм залучення молоді до процесів державотворення як на суспільному, так і на індивідуальному рівнях. Взаємовідносини людини і суспільства, соціалізація студентської молоді відіграє значну роль у визначенні спрямованості подальшого розвитку громадянського суспільства [12, 56]. Активність входження у суспільну сферу української молоді

підвищується завдяки роботі численних громадських ініціатив: залучення молоді, особливо студентів, до роботи в літніх школах, отримання грантів, участь у конкурсах.

Неабияке положення в соціалізації студентської молоді займає інформація про демократичні перетворення у сусідніх державах. Молодь України емоційно реагує на політичні процеси, що відбуваються у країнах Західної та Східної Європи. Така інформація впливає на формування свідомості та активності молодих українців і багато в чому визначає їх поведінку. Фактори різних соціальних рівнів неоднаково впливають на молодих людей і різні соціальні групи. Проходячи через індивідуальну свідомість, чинники соціального буття набувають значущості та спонукають молоду людину до певних дій.

Важливими серед них є рівень соціально-економічного, політичного та демографічного розвитку суспільства, якість життя, наявність і дієвість соціальних гарантій та правових засобів регуляції суспільного життя. Сукупність знань, норм і цінностей певного суспільства, соціальний статус молоді людини забезпечують місце, де вона почувається впевнено. У період соціально-економічних потрясінь, зміни життя, переоцінки цінностей об'єктивна реальність стають причиною виникнення багатьох гострих життєвих проблем. У таких умовах найміцнішим чинником соціалізації студентської молоді стають конкретні економічні важелі.

Соціально-економічними чинниками, які впливають на розвиток процесу соціалізації студентської молоді, є реальна економічна ситуація в країні, рівень життя населення. Значається суттєвий вплив матеріального становища на процес соціалізації студентської молоді, однак водночас його не можна абсолютизувати. Однакова економічна ситуація може спонукати до різних форм студентської активності. В умовах трансформації громадянського суспільства звернення до соціально-економічних проблем є засобом боротьби за владу та залучення студентства до різних форм громадянської активності. Чинники соціалізації студентської молоді визначаються рівнем особистої активності, спроможністю й готовністю самостійно засвоювати певні цінності.

Перехідний характер економіки та розвитку суспільства визначає перехідний характер процесів соціалізації студентської молоді з її суперечностями. З одного боку, є економічні умови для виявлення особистої активності, з іншого – реальне використання цих можливостей вкрай ускладнене. Внаслідок цього законодавчо закріпленим правом молоді на державну допомогу в процесі соціального становлення фактично може скористатися незначна частка молодих людей, які мають відповідну інформацію. Порушується основний принцип соціальної справедливості, рівності стартових можливостей або рівних життєвих шансів для студентської молоді. У цих умовах зростає роль студентських громадських організацій, які є важливим чинником соціалізації молодих людей. Вони сприяють молоді у розкритті особистої індивідуальності та пошуку можливих шляхів розвитку.

Значна частина студентських організацій займається вирішенням різноманітних соціальних, професійних, освітніх питань молоді, намагаючись забезпечити певний соціальний захист. Чинники соціалізації залежать від рівня розвитку громадського життя, наявності реальних економічних, правових, соціально-політичних і духовних можливостей, від ступеня їхньої доступності. В умовах демократії та ринкової економіки метою соціалізації студентської молоді є створення правових, соціальних та інших умов для найповнішого виявлення й урахування індивідуальних особливостей та інтересів кожної молоді людини. Вплив державного управління, типу економічних відносин, освіти, масової національної культури та державної молодіжної політики виключно позначаються на процесі політичної соціалізації студентської молоді.

Співпраця й конкуренція, цілеспрямованість, сторонній вплив, вибір як об'єктивні чинники мають великий вплив на соціалізацію студентської молоді. Важливу роль у соціалізації студентської молоді відіграють правові норми, насамперед Конституція України, закони, які мають наділяти всіх громадян України значними особистими свободами, правами, обов'язками та передбачають відповідальність [13]. Стимулюючи тим самим конкретні

дії молодих людей, спрямовані на засвоєння знань та умінь і підвищення культури, державні правові норми стануть важливим фактором соціалізації студентської молоді.

Не останнє місце у соціалізації студентської молоді посідають також зусилля держави та її відповідних органів, спрямовані на впровадження у свідомість основних цінностей сучасної демократії. Передусім це громадянство і громадянськість, які означають не стільки формальну належність молодій людині до держави, зв'язок з її структурами, скільки розвиненість соціальної свідомості й індивідуальної гідності, здатність людини усвідомлювати власні інтереси і захищати їх зі знанням справи та з урахуванням інтересів усього суспільства.

Сила громадянського суспільства складається з вільних, організованих громадян, які шанують силу спільного існування, спільного рішення, відповідної дії і не дозволяють собі нехтувати інтересами молодих громадян. Справжнє демократичне громадянство виявляє себе в самоорганізації та самоврядуванні на всіх рівнях студентського самоврядування, в профспілковому і правозахисному рухах, у діяльності різноманітних громадських організацій, що становлять громадянське суспільство. Впровадження даних цінностей демократії у свідомість студентської молоді України неодмінно забезпечить демократизацію основних владних відносин в державі, оскільки соціалізація молоді неодмінно позначиться на культурі суспільства.

Молодь добре усвідомлює основоположну роль органів державної влади в розвитку громадянського суспільства. В процесі соціалізації студентська молодь відповідно оцінює зусилля держави та її структурних підрозділів, спрямованих на допомогу молодим людям, і залежно від них корегує своє відношення до її структур, що суттєво впливає на результати зусиль держави щодо їхньої соціалізації. Важливим чинником соціалізації молодих людей є їх соціальне становище, належність до відповідних соціальних спільностей, пов'язані з цим матеріальний стан, рівень і стиль життя, норми поведінки. Соціалізацію студентської молоді держава здійснює через важелі впливу та шляхом регулювання. Відповідальні дії органів державної влади, оновлення кадрового потенціалу за рахунок молоді та їх лідерів важливі для прийняття та активної підтримки громадянських цінностей держави.

Певного значення набувають фактори суб'єктивного характеру, зокрема інститути політичної системи, національні та соціальні групи, неформальні об'єднання, під впливом яких відбувається соціалізація молоді людини. Вони охоплюють потреби, інтереси, духовні цінності, індивідуальні психологічні якості молоді людини. До суб'єктивних чинників стабільного розвитку соціалізації студентської молоді зараховують соціально-економічний стан молоді людини. Якщо студентська молодь добре адаптується до нових умов та окрім цього ще й покращує свій матеріальний стан – це сприяє авторитету органів державної влади на місцях й органів місцевого самоврядування, засвоєнню тих норм і цінностей, які має прищеплювати державна політика.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Інституційні перетворення стають прогресивними лише тоді, коли вони приймаються суспільством і закріплюються в системі цінностей, на які орієнтується молоді. Зміни у світогляді студентської молоді слугують значним індикатором реальності суспільної трансформації в цілому. Такі зміни дають змогу краще зрозуміти причини успіхів і невдач у тих інституціональних трансформаціях, які нині відбуваються у державному управлінні, а також оцінити ефективність самого процесу державного управління та реалізації державної політики у цій сфері.

Основою всіх демократичних перетворень в Україні є національне відродження та зміцнення національної самосвідомості кожного молодого громадянина. До цього слід додати й загальні обставини, що стосуються студентської молоді: незалежно від місця проживання, бажано мати суспільство, де переважають люди з активною життєвою позицією. Великого значення набуває те, чи займає таку позицію молоде покоління української держави.

Дбаючи про формування самосвідомості молоді, потрібно активніше займатися питаннями мови, традицій, культури, звичаїв, що притаманні українському суспільству.

Громадянська свідомість студентської молоді покликана адекватно відобразити процеси демократизації в міжнародному розвитку, прагнення жити в мирі і злагоді, досягти пріоритету загальнолюдських інтересів, соціальної свободи. В Україні на сучасному етапі розпочався й постійно відбувається складний і тривалий процес формування демократичної політичної свідомості, в якому неабияке місце посідає студентська молодь. Суспільна свідомість молоді, комплекс її характеристик, менталітет з всіма його протиріччями у процесі соціалізації визначаються певною активністю, здатністю до саморозвитку. В сучасних умовах духовна сфера становлення і розвитку молодого покоління схильна до занепаду, одним з ознак якого виступає криза в освітньо-просвітницькій галузі держави.

Список використаних джерел:

1. Білогур В. Є. Світоглядні орієнтації студентів: тенденції змін у трансформаційно-му суспільстві : [монографія] / В. Є. Білогур // Дніпропетровськ : Пороги. – 2011. – 311 с.
2. Мамонов І. Публічне управління, державне управління, соціальна політика і місце самоврядування як складові соціального управління [Електронний ресурс] / І. Мамонов // Державне управління: теорія та практика. – 2012. – № 2. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Dutp_2012_2_4.pdf
3. Белецька І. В. Соціалізація підлітків засобами діяльності клубних об'єднань / І. В. Белецька // Вісник Луган. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка. Пед. науки. – 2012. – № 5. – Ч. 1. – С. 116–124.
4. Мельниченко О. А. Соціальний діалог: теоретичні засади / О. А. Мельниченко // Публічне управління: виклики XXI ст. : зб. тез XIII Міжнар. конгр., 21–22 березня 2013 р. – Х. : Вид-во ХарPI НАДУ. – 2013. – С. 62–63.
5. Парубчак І. О. Застосування європейського досвіду реалізації державної молодіжної політики в Україні на сучасному етапі / І. О. Парубчак // Публічне управління: теорія та практика. – 2012. – Вип. 3 (11). – С. 157–163.
6. Литвинчук О. В. Соціалізація маргінального індивіда в умовах суспільних трансформацій: соціально-філософський аналіз / О. В. Литвинчук // Гілея: науковий вісник. – 2013. – № 72. – С. 428–432.
7. Антонова З. О. Соціально-психологічні особливості економічної соціалізації підлітків : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук : 19.00.05 / З. О. Антонова // НАПН України, Ін-т психології ім. Г. С. Костюка. – К., 2012. – 13 с.
8. Карпак О. М. Адаптація особистості в системі політичних відносин (теоретико-методологічний аналіз) : монографія / О. М. Карпак // Дніпродзерж. держ. техн. ун-т. – Дніпродзержинськ : Середняк Т. К. – 2012. – 194 с.
9. Панагушина О. Соціалізація дітей підліткового віку у діяльності молодіжних організацій : монографія / О. Панагушина. – Херсон : РІПО. – 2010. – 248 с.
10. Меляков А. В. Гуманітарна сфера як предмет досліджень в науці державного управління / А. В. Меляков // Теорія та практика державного управління. – 2012. – № 1. – 205 с.
11. Коваленко О. М. Державне управління в процесі соціалізації суспільного відтворення / О. М. Коваленко // Держава та регіони. Серія: Державне управління. – 2013. – № 2. – С. 71–75.
12. Куліченко В. В. Правова соціалізація особистості як об'єкт соціально-філософського аналізу : автореф. дис. на здобуття наук ступеня канд. філос. наук : 09.00.03 / В. В. Куліченко // Житомир. держ. ун-т ім. І. Франка. – 2013. – 20 с.
13. Кривоконь Н. І. Соціалізація та досвід особистості в контексті психології соціальної роботи / Н. І. Кривоконь // Пробл. заг. та пед. психолог. – 2011. – Т. 13. – Ч. 1. – С. 223–231.